

Оперативне мистецтво і пророцтво для сучасної епохи

Протягом багатьох років Корпус морської піхоти вихваляв пророцтва підполковника «Піта» Елліса, морської піхоти США, який у 1921 році передбачив, що Сполучені Штати воюватимуть з Японією і як буде виграно Тихоокеанський театр воєнних дій. Тепер ці передбачення та інші роботи «пророка-десантника» вперше зібрані воедино.

До збірки увійшли есе Елліса про морські та десантні операції, які ВМС і морська піхота США використають для перемоги у війні проти імператорської Японії, а також його статті про боротьбу з повстанцями і звичайну війну, засновані на його бойовому досвіді на Філіппінах і в Європі під час Першої світової війни.

**ОПЕРАТИВНЕ
МИСТЕЦТВО
І ПРОРОЦТВО
ДЛЯ СУЧАСНОЇ
ЕПОХИ**

XXI СТОЛІТТЯ

ПОЛКОВНИК
морської піхоти США
"Піт" Елліс
за редакцією Б. А. Фрідмана

Видавництво
«К Н Т»
Київ – 2023

УДК 335

Ф 88

Ф 88 Оперативне мистецтво і пророцтво для сучасної епохи. ХХІ століття, полковник морської піхоти США «Піт» Елліс / за ред. Б. А. Фрідмана — Київ: Вид. «КНТ», 2023. — 172 с.

ISBN 978-611-01-2952-7

Протягом багатьох років Корпус морської піхоти вихваляв пророцтва підполковника «Піта» Елліса, морської піхоти США, який у 1921 році передбачив, що Сполучені Штати воюватимуть з Японією і як буде виграно Тихоокеанський театр воєнних дій. Тепер ці передбачення та інші роботи «пророка-десантника» вперше зібрані воедино.

До збірки увійшли есе Елліса про морські та десантні операції, які ВМС і морська піхота США використають для перемоги у війні проти імператорської Японії, а також його статті про боротьбу з повстанцями і звичайну війну, засновані на його бойовому досвіді на Філіппінах і в Європі під час Першої світової війни.

ISBN 978-611-01-2952-7

© Видавництво «КНТ», 2023.

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА.....	4
ВСТУП.....	7
1 ЕЛЛІС І КОНТРПОВСТАНСЬКИЙ РУХ.....	19
БРИГАДИ БУША 1921.....	23
2 ЕЛЛІС І КОМБІНОВАНА ВІЙНА.....	41
ЗВ'ЯЗОК У СВІТОВІЙ ВІЙНІ 1920.....	44
3 ЕЛЛІС І СУЧАСНА МОРСЬКА ПІХОТА.....	53
ВІЙСЬКОВО-МОРСЬКІ БАЗИ: ЇХ РОЗТАШУВАННЯ, РЕСУРСИ ТА БЕЗПЕКА 1911/1912.....	57
Ситуація в Атлантиці.....	66
Ситуація в Тихому океані.....	70
Безпека баз.....	72
Німецькі морські експедиції та десантні операції.....	76
Японські морські експедиції та десантні операції.....	88
ПЕРЕДОВІ БАЗОВІ СИЛИ 1912.....	92
Оборона передових баз.....	92
Стаціонарна оборона.....	93
Мобільна морська оборона.....	94
Мобільна сухопутна оборона.....	94
Недопущення до баз.....	95
Напад на ворожі бази і захоплення гаваней для використання в якості передових баз.....	95
Експедиції в «ближніх» війнах.....	95
Організація передових базових сил.....	96
Розподіл сил.....	97
4 ЕЛЛІС І ТИХООКЕАНСЬКИЙ РЕГІОН.....	99
ПЕРЕДОВІ БАЗОВІ ОПЕРАЦІЇ В МІКРОНЕЗІЇ 1921.....	103
Вступ.....	103
Театр військових дій.....	104
Зменшення островів.....	114
Загальні принципи оборони передових баз.....	135
Висновок.....	157
5 СПАДЩИНА ТА ПАРАЛЕЛИ.....	163
Сучасний Тихий океан.....	163
ПРО РЕДАКТОРА.....	171

ПЕРЕДМОВА

Ідея створення цієї книги по праву належить капітан-лейтенанту Бенджаміну Армстронгу, ВМС США. Його книга «Махан 21-го століття: Обґрунтовані військові висновки для сучасної епохи» подала ідею і формат цієї книги. Мій внесок полягав у тому, що я припустив, що граф Хенкок «Піт» Елліс був би хорошим кандидатом на те, щоб отримати таке ж ставлення до нього, як до Альфреда Тайера Махена. Бенджамін порадив мені запропонувати цю ідею Адаму Кейну з видавництва Військово-морського інституту, який, своєю чергою, запропонував мені викласти її у вигляді рукопису.

Я одразу ж зв'язався з архівом морської піхоти, розташованим в Дослідницькому центрі морської піхоти імені генерала Альфреда М. Грея на базі морської піхоти Квантіко у Вірджинії. Архіви – це скарб, який мало використовується, а персонал надзвичайно доброзичливий, доброзичливий і сповнений ентузіазму. Вже через кілька годин після того, як Адам кинув мені виклик, архів надав мені електронною поштою кожне слово, яке Піт Елліс написав у своїй професійній діяльності.

До цього моменту я читав біографію Елліса, але ніколи не читав його справжніх робіт. Я боявся, що знайду лише невелику кількість матеріалів, які стосуються сучасної оперативної обстановки. Морська піхота іноді перебільшує важливість деяких аспектів нашої історії, і я боявся, що спадщина Елліса – це більше традиція, ніж суть. Натомість, я знайшов скарбницю ідей з чітким і безпосереднім застосуванням до сучасної війни, викладених мовою, яка демонструє глибину знань і пристрасть, рідкісну для молодших офіцерів будь-якої епохи. Цифрові документи, з якими я працював, були сканами оригіналів. У випадку з роботами Елліса з Військово-морського військового коледжу і передових базових операцій в Мікронезії,

оригіналами були сторінки, надруковані самим Еллісом. Його пристрась до теми була достатньо сильною, щоб перестрибнути через друкарську машинку на сторінку, де пізніші технології зберегли її. Рукописні зміни вписані сильною рукою, а виділені жирним шрифтом речення та заголовки вибиті великими літерами. Елліс з головою поринув у роботу, іноді на шкоду своєму здоров'ю.

Інші добірки, що містяться в цій книзі, – це статті, написані Еллісом для тоді ще зовсім молодого видання «Газета морської піхоти» (Marine Corps Gazette), яке мало стати – і залишається сьогодні – форумом, на якому морські піхотинці можуть обговорювати свою професію в доступному для всього корпусу середовищі. «Газета» і її нинішній редактор, полковник Джон Кінан (у відставці), надали мені багато можливостей як молодому письменнику, за що я вдячний. Я не знав, що йду слідами підполковника Елліса, доки архіви не надіслали мені копії двох статей, які він опублікував у «Газеті». Одна з них розповідає про його досвід у Першій світовій війні, а інша – про боротьбу з повстанцями, засновану на його досвіді перебування на Філіппінах, які тоді були окуповані Сполученими Штатами. Більшість сучасних читачів будуть здивовані тим, як Елліс описує проблеми, з якими зіткнулося його покоління американських військовослужбовців, і схожістю його рекомендацій з тими, що пропонуються сьогодні під егідою «нових» ідей.

Ця книга зробить праці Елліса більш доступними, ніж будь-коли раніше, і я сподіваюся, що інші дослідники, мислителі та письменники знайдуть ці праці корисними. У своїй розшифровці я залишив усі архаїчні написання слів і зворотів, як вони зустрічаються в оригіналі. Я змінив форматування деяких підзаголовків і відступів для послідовності та організації. Деякі частини були вилучені, оскільки вони стосувалися логістики військово-морських кораблів, що працювали на вугільному паливі, яка, хоч і є цікавою, але не може бути застосована до сьогоднішнього оперативного середовища.

Насамкінець, я хочу подякувати кільком людям і організаціям, без яких у мене не було б цієї можливості. По-перше, я маю подякувати видавництву Військово-морського інституту і Адаму Кейну за те, що вони дали шанс неперевереному автору, а також Адаму Неттіні і Карін Кауфман за редагування рукопису. По-друге, я маю подякувати моєму батькові Роберту Фрідману за те, що він прищепив мені любов до читання, і моїй мамі Джорджіані Фрідман за те, що вона навчила мене добре писати. І останнє, але не менш важливе: дякую моїй прекрасній дружині Ештон за те, що вона незмінно вірила в мої подекуди амбітні ідеї та підтримувала мене, коли я поринав у дослідження чи писання.

ВСТУП

Будь-яка війна в Тихоокеанському регіоні з необхідністю буде десантною війною. Безкраї простори Тихого океану роблять необхідним володіння морем для того, щоб контролювати сушу. У цьому переважно морському регіоні не можна ігнорувати ані воду, ані повітря над ним, коли намагаєшся діяти на суші. Тиранія Тихого океану змушує будь-яку країну, яка намагається поширити свою владу в регіоні, проводити десантні операції і навіть диктує типи десантних операцій, які можуть бути здійснені. Коли більшість людей думають про десантні операції, вони згадують Юта-Біч на узбережжі Нормандії, де війська союзників лоб в лоб прорвалися через морський мур Адольфа Гітлера, зазнавши величезних втрат, але пролунав сигнал про смерть нацистського режиму. Цей спосіб дій ніколи не був бажаним для практиків десантних операцій і використовувався лише в разі крайньої необхідності. Тихий океан, однак, змушує до таких заходів тих, хто намагається перетнути його в умовах протистояння. Безліч островів, що легко обороняються, діють як «непотоплювані кораблі», дозволяючи їхнім власникам використовувати їх як базу для постачання і майданчики для ракет дальнього радіусу дії або авіаносців. Острови формують симбіотичні стратегічні відносини з океаном, що їх оточує; контроль над одним з них вимагає контролю над іншим.

Колись Сполучені Штати та Імператорська Японія зіткнулися один проти одного на протилежних сторонах цього великого океану. Японія намагалася захопити контроль над островами, а потім утримати їх від неминучого американського наступу, спричиненого нападом Японії на Перл-Гарбор. У цьому вони зазнали невдачі. Сполучені Штати провели кампанію «захоплення островів» на кількох фронтах проти японської опозиції. Японія прагнула досягти успіху, щоб не дати

Сполученим Штатам контролювати Тихий океан. Сьогодні Сполучені Штати стикаються з іншим конкурентом на тому ж самому блакитному просторі. Якщо конкуренція дійде до гострої фази, наступному поколінню американців доведеться боротися за контроль над водними просторами і штурмувати береги Тихого океану.

В теорії десантних операцій ніхто не говорить краще, ніж підполковник Ерл Хенкок «Піт» Елліс, морська піхота США, перший теоретик, який зосередився на десантних операціях. Якщо він і не єдиний теоретик десантних операцій, то, безумовно, єдиний, хто має наслідки. Це вражаюча відзнака для людини, чия кар'єра співпала з битвою при Галліполі. У 1915 році об'єднана оперативна група французьких, британських, австралійських та новозеландських військ спробувала здійснити найбільшу десантну операцію Першої світової війни на півострові, що контролювався Туреччиною. У невдачі оперативної групи, яка значною мірою була результатом поганого планування, координації та виконання на найвищому рівні, звинувачували кулеметні та скорострільні артилерійські гармати. Але хоча Елліс усвідомлював труднощі десантної висадки перед обличчям сучасної зброї, він ніколи не визнавав її неможливість.

Дебати про Галліполі відбувалися в той час, коли найбільш зацікавлений у цій битві рід військ США – морська піхота – зіткнувся з дебатами про свою роль. Організація розпочинала свою діяльність як така, що поповнювала екіпажі кораблів і охороняла військово-морські об'єкти на березі. Проте дедалі частіше країна закликала своїх морських піхотинців воювати пліч-о-пліч з армією як у великих, так і в малих конфліктах, проти організованих армій і нерегулярних супротивників у «малих» війнах. Ця зміна ролі досягла кульмінації в 1917 році, коли підрозділи морської піхоти були відірвані від боротьби з бандитами в Південній Америці і відправлені до Франції, щоб приєднатися до Американських експедиційних сил (АЕС) під командуванням генерала Джона «Блекджека» Першинга, США. Там, у таких місцях, як Белло Вуд, Монблан та Сомма, морські

піхотинці довели, що вони так само добре воюють, як і будь-який солдат.

Хоча довести свою придатність до виконання будь-якого завдання, безумовно, було корисно для організації, питання про те, що саме має робити Морська піхота, залишалися. Часи, коли морські піхотинці виконували роль снайперів на такелажі вітрильників, минули разом з епохою вітрил. Якщо морська піхота здатна виконувати ті ж завдання, що й армія США, як це було у Франції, то навіщо взагалі існувати морській піхоті? Що робить такий підрозділ у сучасному світі? Саме над цими питаннями замислився молодий капітан на ім'я Піт Елліс за вказівкою командувача Корпусу морської піхоти.

19 грудня 1880 року в місті Юка, штат Канзас, народився Ерл Хенкок Елліс у родині Августа та Кетрін Екслейн Елліс. Елліси, які пережили злети і падіння як фермери, оселилися в Юці, щоб заснувати сім'ю. Коли Ерлу було два роки, сім'я переїхала до Айдахо, на північ від Бойсе, але повернулася до Юки лише через чотири роки. Шкільна освіта в американських преріях наприкінці XIX століття була примітивною, але Ерл виявився достатньо начитаним, щоб відвідувати середню школу з 1896 по 1900 рік. Крім того, що він був академіком-початківцем, він також був захопленим спортсменом.

Саме в цей період зародився інтерес Елліса до морської піхоти США. Елліс стежив за історією іспано-американської війни з газетних статей, і 27 серпня 1900 року двадцятирічний юнак сів на потяг з Пратта, штат Канзас, до Чикаго, щоб записатися на військову службу. Рядового Елліса відправили до казарм морської піхоти у Вашингтоні, де його навчали ветерани морської піхоти. У лютому 1901 року, менш ніж через рік після зарахування на службу, його підвищили до капрала. Проте амбітному Еллісу було замало такого раннього підвищення, і його батьки вплинули на свого представника в Конгресі, який порекомендував молодого Елліса тодішньому командувачу Корпусу морської піхоти бригадному генералу Чарльзу Хейвуду. Елліс найняв полковника армії США у відставці для підготовки до офіцерського іспиту, який він склав

на високі бали. Він склав присягу другого лейтенанта 21 грудня 1901 року.

У 1902 році молодший лейтенант Елліс пройшов короткий період навчання в Бостоні, після чого отримав наказ вирушити до Вашингтона, округ Колумбія, на шляху до Філіппін, які стали американським володінням в результаті Паризького договору між США та Іспанією 1898 року. Філіппінці мали інші ідеї, і на момент прибуття Елліса на архіпелаг 13 квітня 1902 року опір американському контролю над Філіппінами ще не вщух. Хоча офіційним завданням морських піхотинців була охорона іспанського військово-морського арсеналу в Кавіте, вони патрулювали сільську місцевість разом із солдатами армії США, намагаючись придушити повстанців. Елліс служив на березі і на кораблі під час перебування на Філіппінах – деякий час він був командиром загону морської піхоти на борту есмінця «Кентуккі», а під час свого другого походу, з 1907 по 1911 рік, він командував ротами під командуванням підполковника Джозефа Х. Пендлтона і генерала Джона А. Лежена.

Елліс завжди отримував високі оцінки у своїх звітах про фізичну підготовку, які містили такі коментарі, як «сміливий», «спокійний», «ретельний», «врівноважений», «сильний», «старанний» і «працьовитий». Показово, що його часто призначали ад'ютантом – посада, яка за описом приблизно відповідає сучасній посаді оперативного офіцера. На цю відповідальну посаду, що передбачає віддачу наказів і координацію дій різних підрозділів військової частини, зазвичай обирають особисто. Після другої ротації на Філіппінах, завдяки винятковим здібностям Елліса як штабного офіцера, невдовзі після отримання звання капітана, його призначили до штабу коменданта в штабі морської піхоти (HQMC).

Саме тут доля втрутилася в майбутнє Елліса. Очевидно, знудившись за штабною роботою, яку він легко опанував, Елліс у 1911 році подав заяву на службу в авіації – нове і небезпечне покликання. Однак тодішній комендант, генерал-майор Вільям П. Біддл, побачив потенціал інтелекту Елліса і вирішив заповнити місце на літньому курсі Військово-морського

коледжу (NWC). Надзвичайно успішне навчання Елліса в Ньюпорті буде більш детально розглянуто пізніше, але цікаво відзначити, що його потенціал розкрився лише тоді, коли старший керівник в його організації визнав його і відправив на курс навчання, призначений для офіцерів, набагато старших за званням, ніж звання Елліса – капітан. Якщо врахувати, що Елліс до цього моменту свого життя не мав жодної академічної підготовки, окрім середньої школи, вибір Бідла видається сміливим. Однак інтуїція Бідла не підвела, і його невелике втручання з часом змінило всю морську піхоту. Такі випадки рідкісні в сучасній армії, і навіть коли вони трапляються, офіцери, які надто рано прагнуть здобути вищу освіту, можуть стати причиною того, що їхня кар'єра загальмується або навіть зупиниться. Тоді, як і сьогодні, система комплектування армії була розроблена не для того, щоб максимально використовувати потенціал окремих військовослужбовців, а для того, щоб заповнювати рядки в списках підрозділів усіма, хто є в наявності. Офіцер з видатним інтелектом і цілеспрямованістю може розкрити свій потенціал лише тоді, коли високопоставлена особа визнає його здібності і зробить для нього виняток.

На жаль, Елліс був визнаний не лише за свій інтелект. У 1914 році він почав виявляти ознаки зростаючої залежності від алкоголю. Раніше на Філіппінах ходили чутки, що Елліс поживавив вечерю з морським капеланом, п'яним діставши пістолет і збивши зі столу келих капелана, хоча цей епізод не згадується в послужному списку Елліса. Ця чиста історія змінилася під час відрядження на Гуам, коли він отримав догану за суперечку з призначеним губернатором, капітаном Вільямом Максвеллом, ВМС США. Наступного року стан здоров'я Елліса почав погіршуватися, коли у нього діагностували виснаження, напади меланхолії та істерії. Ці дві зміни в досі зразковому послужному списку Елліса можуть свідчити про алкоголізм, який згодом стане очевидним.

Елліс отримав звання майора за тиждень до вступу Америки у Першу світову війну. Коли війна почалася, він був

ад'ютантом коменданта табору Джорджа Барнетта. Він міг би провести війну у Вашингтоні, а не в Європі, але наприкінці 1917 року Барнетт відправив свого ад'ютанта до Європи спостерігати за прибуттям перших підрозділів морської піхоти. Елліс доповідав, що Американські експедиційні сили та їхній командувач, генерал Джон «Блекджек» Першинг, використовували підрозділи морської піхоти для чорної роботи в тилу замість того, щоб навчати їх воювати. Суперечки щодо використання морських піхотинців тривали і спонукали Барнетта відправити Лежена до Франції, щоб напоумити Першинга. Лежен взяв з собою Елліса, і вони вдвох вирушили у бурхливий тур західним фронтом Франції. Там Лежен не лише переконав Першинга, але й отримав командування. Він прийняв командування 64-ю бригадою 32-ї дивізії – підрозділом Національної гвардії Вісконсіна – але в останню хвилину зміни відкрили йому місце командира 4-ї бригади морської піхоти. Куди б не йшов Лежен, Елліс слідував за ним як його ад'ютант, аж поки Лежен не отримав командування всією 2-ю дивізією АЕС наприкінці війни. Елліс залишився ад'ютантом 4-ї бригади морської піхоти під командуванням бригадного генерала Венделла «Бака» Невілла. За словами Томаса Голкомба, командира 2-го батальйону 6-ї бригади морської піхоти, Невілл «носив звання, але бригадою керував Піт».

У цей час Елліса також тимчасово підвищили до підполковника, і він служив на цій посаді під час операції зі ліквідації виступу Сент-Мієлю з 13 по 16 вересня 1918 року. Він виконував оперативні накази для свого підрозділу і повідомляв про втрати, але будь-які інші його дії в бою невідомі. 2-га піхотна дивізія знову воювала з 2 по 10 жовтня 1918 року, коли Лежен запропонував взяти хребет Блан-Мон-Ридж у Шампані, Франція. Три французькі дивізії вже були розбиті вщент, намагаючись захопити хребет у німецьких військ. 2-га дивізія взяла хребет за три дні, але велика кількість втрат соромила Лежена до кінця його життя. Наприкінці життя він звинувачував у втратах Елліса, але немає жодних історичних

доказів того, що Елліс, все ще ад'ютант 4-ї бригади, планував операцію для всієї дивізії Лежена. Цікавий епізод нібито стався під час штурму Блан-Монт. Коли атака морських піхотинців зазнала невдачі, чи то Лежен, чи то Невілл покликали Елліса. Бігун повідомив, що Елліс «нездужає» – п'яний, на що генерал відповів: «П'яний Елліс кращий за будь-кого тверезого». Біографи Елліса приписують цю цитату Лежену, але Голкомб приписує її Невіллу. Пізніше Лежен, Невілл і Голкомб стали комендантами Корпусу морської піхоти. Після Блан-Монта німецькі війська швидко почали розпадатися. Хоча Елліс не був командиром під час війни, морська піхота нагородила його медаллю «За видатні заслуги» і Хрестом ВМС, а Франція – орденом Бойових заслуг і Почесного легіону (Chevalier).

Після війни Елліс переходив з однієї роботи на іншу, в тому числі працював офіцером розвідки в Санто-Домінго. У 1919 році його знову призначили на посаду в штабі морської піхоти, але його алкоголізм став ще більшою проблемою. Алкогольна залежність Елліса явно існувала ще до Першої світової війни, але, можливо, вона загострилася через посттравматичний стресовий розлад. Подобиць про його участь у бойових діях небагато, але він відповідав за відстеження та складання списків втрат бригади і, безсумнівно, бачив імена знайомих йому людей у своїх списках. Після одного з епізодів у 1919 році лікар констатував у Елліса нервозність, депресію, тремтіння обличчя і рук, а також безсоння. Цей епізод, можливо, став причиною того, що його раптово призначили на закордонну службу в Санто-Домінго. Елліс повернувся до штаб-квартири в 1920 році, цього разу під керівництвом Лежена, який змінив Джорджа Барнетта на посаді коменданта. Саме в цей час Елліса або направили вивчати Тихий океан, або він вирішив зробити це самостійно (це дослідження обговорюється далі в цій роботі).

Решта життя Елліса оповита таємницею. З 1921 по 1923 рік він подорожував захопленими японцями островами в Тихому океані, ймовірно, під егідою Управління військово-морської розвідки та за вказівкою Лежена, але свідчення про це

суперечливі. Алкоголізм Елліса став виснажливим, і його місія була перервана через час, проведений у лікарнях. Японські контррозвідники були добре обізнані з діяльністю Елліса, і за ним стежила їхня таємна поліція. 12 травня 1923 року місцева влада на контрольованому японцями острові Палау надіслала Еллісу дві пляшки віскі в будинок, де він зупинився. Він випив обидві пляшки і помер. Чи була смерть Елліса наміром японців, невідомо.

Елліс не дожив до того, щоб побачити глибокий вплив, який він мав на морську піхоту і війну проти Імператорської Японії, яку він передбачив. Він точно визначив тенденції в геополітиці і війні, свідком яких він був, і передбачив, до чого ці тенденції призведуть. Він був першим справжнім інтелектуалом Морської піхоти, і, можливо, досі залишається її найкращим, і він забезпечив її ідеями, які зроблять її актуальною і ефективною на десятиліття вперед.

На початку ХХ століття проведення десантних операцій проти підготовленої оборони ставало дедалі складнішим через збільшення дальності і потужності артилерії, а також появу непрямого вогню і скорострільності кулеметів. Сполучені Штати зіткнулися з потужним у військовому відношенні конкурентом по той бік Тихого океану, який, за своєю природою, змушував Сполучені Штати проводити такі місії. Вони повинні були робити це з військовою організацією, яка звикла до операцій проти повстанців і операцій з підтримання стабільності в Південній Америці і на Філіппінах, і їй потрібно було інтегрувати нові можливості авіації в свою тактику і організацію. Швидше за все, це потрібно було робити в складі багатонаціональної коаліції, що ставало все більш поширеним явищем.

На початку двадцять першого століття десантні операції і взагалі будь-які військово-морські експедиційні операції стають дедалі складнішими через розвиток технологій керованих ракет та інших систем протидії доступу/недопуску в зону (A2/AD). Сполучені Штати знову стикаються зі зростаючим конкурентом в Тихому океані, цього разу в Китаї, і

Книги, які можуть вас зацікавити

Військові операції:
оперативне мистецтво
та військові дисципліни

Про тактику. Теорія
перемоги в бою

Мислення розвідника.
Як припинити
обманювати себе й
побачити найкраще
рішення

Підготовка піхоти до
наступального бою

Піхота наступає. Події
та досвід. Спогади про
участь у боях 1914-1918
роках у Франції,
Румунії та Італії

Як перемогти на полі
бою. 25 ключових
тактик усіх часів. З 28
планами ведення бою

Перейти до галузі права
Військове право

[Перейти на сайт](#) →